

Bestuursverslag 2017 vereniging 'Het Genootschap Amstelodamum'

Het Genootschap:

De vereniging, die is opgericht in 1900, stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Tot de doelstelling wordt uitdrukkelijk ook gerekend de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad. Het Genootschap streeft niet na winst te maken.

De vereniging geeft in de regel vier maal per jaar het Maandblad uit en één maal per jaar het Jaarboek, met studies over de stad en haar bewoners. Interim-voorzitter van de redactie is Jan Boomgaard. De eindredactie is in handen van Marjan Vrolijk. David Mulder en Leonoor van Oosterzee verzorgen de beeldredactie.

Verder organiseert het Genootschap excursies en soms cursussen. Dit jaar zijn op vier donderdagen in oktober lunchlezingen gehouden over 'Muziek in Amsterdam'. De vereniging heeft die georganiseerd in samenwerking met de Vrienden van het Stadsarchief.

Bestuur:

Jan Boomgaard (voorzitter)

Milly Lyre (vice-voorzitter)

Theo de Groot (penningmeester)

Jolien van Woudenberg (eerste secretaris)

Ranjith Jayasena (tweede secretaris)

Petra Brouwer (bestuurslid; tot 22 april 2017)

Gert Eijkelboom (bestuurslid; vanaf 22 april 2017)

Maria Holtrop (bestuurslid)

Wouter Kloek (bestuurslid; tot 22 april 2017)

Clé Lesger (bestuurslid)

Pepijn Lucker (bestuurslid; tot 22 april 2017)

Frank Vianen (bestuurslid; vanaf 22 april 2017)

De bestuursleden hebben verschillende achtergronden. De interesse voor (de geschiedenis van) Amsterdam is de gemene deler.

Algemeen

Het bestuur vergadert gemiddeld zes keer per jaar. Afgezien van de publicaties van de vereniging – het Maandblad en het Jaarboek - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2017 regelmatig terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: digitalisering en website, het project Metamorfoze, fondsenwerving en financiën, activiteiten, excursies en werving van nieuwe leden.

Ledenbestand

Het ledenbestand is in 2017 in feite niet gedaald. Het aantal betalende leden ligt op 730. In het jaarverslag van 2016 stond een aantal betalende leden van 800 vermeld, maar dat getal was te hoog doordat het ledenbestand vervuild was geraakt.

Met de acties (vooral het op grote schaal verspreiden van folders) die in gang zijn gezet om nieuwe leden te werven, is het aantal opzeggingen (al dan niet door overlijden) van dit jaar goedge maakt. De activiteiten om nieuwe leden te werven, zullen in het komend jaar intensief worden voortgezet.

Digitalisering en website

Alle maandbladen en jaarboeken tot en met het jaar 1960 zijn in 2016 in het kader van het project Metamorfoze opnieuw ingescand. Zij zijn te raadplegen via de website van de vereniging en ook via de website van de Koninklijke Bibliotheek. Door de verbeterde scanmethoden zijn de publicaties veel beter toegankelijk en doorzoekbaar geworden. De vereniging heeft een zeer bescheiden financiële bijdrage geleverd. De vereniging wil graag ook de jaargangen van 1960 tot en met 2010 beter digitaal toegankelijk maken en heeft in dat verband het Stadsarchief benaderd om de mogelijkheden tot samenwerking te onderzoeken. Het Stadsarchief heeft positief gereageerd, waardoor de kosten voor de vereniging waarschijnlijk tot een minimum beperkt zullen blijven. Om de bestanden op internet toegankelijk te maken, is nog wel een externe partij nodig, waaraan voor de vereniging wel structureel kosten zullen zijn verbonden.

Financiën en fondsenwerving

Door strakke kostenbeheersing is aan de lastenkant opnieuw per saldo minder uitgegeven dan begroot. De exploitatie van Amstelodamum kon daarom in 2017 met een gering batig saldo worden afgesloten.

Naast contributies is een bedrag van € 2.660,- aan donaties van leden gerealiseerd, door gebruik te maken van de fiscale ANBI mogelijkheden. Het bestuur is buitengewoon erkentelijk voor de leden die naast hun reguliere contributie een extra bedrag overmaken. Daarnaast is een legaat ontvangen van € 1.000,-.

Deze inkomsten maken het mogelijk om de hoge kosten van databeheer, dataopslag en digitalisering op te vangen. Vanaf het jaar 2016 is een voorziening gecreëerd voor hoge kosten van digitalisering van de tijdschriften en jaarboeken 1961 tot en met 2010. In het verslagjaar kon aan die voorziening € 2.000,- worden toegevoegd. De totale voorziening 'digitalisering' bedraagt nu € 6.000,-.

Ten laste van de exploitatie 2017 is eveneens een voorziening gecreëerd voor de transitie van het tijdschrift, die naar verwachting in de loop van 2018 en 2019 zijn beslag zal krijgen. De transitie houdt in dat een nieuwe uitgever moet worden gevonden omdat uitgeverij Bas Lubberhuizen kenbaar heeft gemaakt Amstelodamum niet langer te willen uitgeven, in elk geval niet meer na midden 2018. De vereniging is verder op zoek naar een nieuwe hoofdredacteur. Dit zal een bezoldigde functie zijn, vooral ook omdat het de bedoeling is dat de nieuwe hoofdredacteur zich intensief met de website zal bezighouden en een grotere rol gaat spelen in de werving van nieuwe leden. Overwogen wordt om de

lay-out van de bladen aan te passen, mede in verband met de website, de integratie van een digitale nieuwsbrief en de overige publicaties.

Vanaf 2016 wordt het abonnementenbeheer verzorgd door SP abonneeservice. Het ledenbestand bleek vervuild en dat is in 2016 en 2017 geschoond. Dat betekent dat het ledenbestand in 2017 ogenschijnlijk is afgenomen. Inmiddels kan het bestuur beschikken over actuele en betrouwbare gegevens met betrekking tot het ledenbestand.

Amsterdam Erfgoed Overleg

Eén of twee bestuursleden van de vereniging nemen deel aan het Amsterdam Erfgoed Overleg. Daarin zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- voorbereiding erfgoed symposium
- Amsterdam 2025
- organisatie erfgoed boekenmarkt
- bezwaren hoogbouw aan het IJ (Sluisbuurt)

Activiteiten

Excursie naar de tentoonstelling 'Amsterdam 1900' op 21 januari 2017

Op 21 januari 2017 heeft een bezoek aan de tentoonstelling over 'Amsterdam 1900' in het Stadsarchief plaatsgevonden.

Herhaling lezingen van Jerzy Gawronski en Ranjith Jayasena op 25 februari 2017

Omdat er niet voor iedereen plaats was in Spui25 bij de novemberlezingen in 2016, hebben Jerzy Gawronski en Ranjith Jayasena zich bereid verklaard hun lezingen te herhalen in het Stadsarchief.

Zaterdag 1 april 2017, Venduhuis De Eland - De Zon

Het Amsterdamse Venduhuis De Eland – De Zon vindt zijn oorsprong in twee verschillende grote Amsterdamse veilinghuizen, het toenmalige veilinghuis De Eland aan de Elandsgracht en het veilinghuis De Zon aan de Singel. 'De Zon', in 1796 opgericht door de familie Gijzelman, is één van de oudste veilinghuizen van Nederland. De oorsprong van 'De Eland' is van recenter datum, namelijk 1913. In 1997 zijn de beide huizen samengevoegd en gaan sindsdien verder onder de naam 'Venduhuis De Eland en De Zon' aan de Elandsgracht.

De groei van het bedrijf en de steeds moeilijker bereikbaarheid in de Amsterdamse binnenstad, noopte tot een verhuizing naar Diemen waar meer ruimte beschikbaar is voor de toonzalen en de bezoekers. Met vijf veilingen per jaar, met tussen de vier en vijf duizend kavels en vele duizenden bezoekers, is het Venduhuis het grootste veilinghuis van Nederland.

Voor de leden van Amstelodamum is een aparte excursie naar dit bijzondere Amsterdamse veilinghuis georganiseerd.

Zaterdag 22 april 2017, Jaarvergadering, presentatie jaarboek 2016 en excursie naar de tentoonstelling 'Een betere stad', Stadsarchief Amsterdam

Het onderwerp van deze tentoonstelling was het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam (AUP) dat ontwikkeld werd in de jaren dertig van de twintigste eeuw, toen de stad nodig moest uitbreiden. Het Algemeen Uitbreidingsplan en zijn belangrijkste ontwerper, Cornelis van Eesteren, is van onschatbare waarde geweest voor de (stedenbouwkundige) ontwikkeling van Amsterdam. Vier stijlkamers, die corresponderen met de jaren 1935 (ontwerp), 1958 (uitvoering), 2000 (herstructurering) en 2017 (herwaardering), toonden de gedrevenheid, passie en daadkracht achter het ontwerp en de uitvoering van het AUP, maar ook de tegenkrachten en de weerbaarheid van bijvoorbeeld haar inwoners. De inleiding tot de tentoonstelling werd verzorgd door Aart Oxenaar, directeur Monumenten en Archeologie van de gemeente Amsterdam.

Zaterdag 20 mei 2017, bezoek Van Eesteren Museum, en stadswandeling Nieuw-west

In aansluiting op de tentoonstelling een 'Betere Stad' in het Stadsarchief, is een excursie georganiseerd naar het Van Eesterenmuseum in Nieuw-West, gevolgd door een stadswandeling.

De herdenkingsplaat op de brug aan het begin van de Burgemeester De Vlugtlaan herinnert nog altijd aan de belangrijke datum van 7 oktober 1952. Dáár begon de daadwerkelijke uitvoering van het Algemeen Uitbreidingsplan dat al midden jaren dertig bij Koninklijk besluit was vastgesteld, maar vanwege de oorlog met tien jaar vertraging werd uitgevoerd. Na het opspuiten van het laaggelegen gebied ging op 1 december 1951 de eerste paal voor de eerste Westelijke Tuinstad buiten de ringspoordijk de – inmiddels goed ingeklonken – grond in. Hiermee begon het haast onafgebroken gedreun van de heimachines in de voorheen zo rustige polder. Tienduizend woningen later, op 7 oktober 1952, werd Slotermeer door koningin Juliana geopend.

Het werk van stedenbouwkundige Cornelis van Eesteren is een van de hoogtepunten in de naoorlogse stedenbouw en architectuur in Amsterdam. In Nieuw-West, in Buitenveldert en in delen van Amsterdam-Noord is de bijzondere ruimtelijke opzet, ontworpen door Van Eesteren, nog altijd voelbaar.

Zaterdag 24 juni 2017, boottocht naar de bruggen van de Amsterdamse school

Het jaar 2016 stond in het teken van 100 jaar Amsterdamse School. De jaarvergadering van Amstelodamum, met de aansluitende excursie werd toen – heel toepasselijk - gehouden in het Amsterdamse School Museum 'Het Schip'.

Tijdens het Open Monumentenweekend hield Sebastiaan Baggelaar een lezing voor de leden over de bruggen uit de bouwperiode van de Amsterdamse School. Sebastiaan, auteur van het prachtige boek 'Piet Kramer. Bruggenbouwer van de Amsterdamse School', ging toen nader in op de filosofie van de Amsterdamse School bruggen, de vormgeving en de bijzondere details.

Piet Kramer ontwierp zo'n 250 bruggen en drukte daarmee een stempel op het uiterlijk van Amsterdam. Nergens anders ter wereld is er ooit zoveel aandacht geweest voor de uitstraling van de brug. De uitbundig ontworpen bruggen staan bekend om het smeedijzer-, metsel-, en beeldhouwwerk.

Met deze excursie is aan het verzoek van de leden voldaan om de Amsterdamse School bruggen nu ook vanaf het water te gaan bekijken. Sebastiaan Baggelaar was weer bereid deze bijzondere bouwwerken

nader toe te lichten.

Zaterdagavond 9 september 2017, Open monumentendagen

Voor de Open Monumentendagen 2017 is als thema gekozen: 'Boeren, burgers en buitenlui'. De nadruk lag sterk op mensen en op hun onderlinge economische en culturele relaties. Tijdens de Open Monumentendagen organiseerde Amstelodamum weer een zaterdagavond-lezing die aansluit op het jaarlijkse thema.

Spreker was Boudewijn Bakker, oud-hoofdconservator van het Stadsarchief Amsterdam en een groot kenner van de tekeningen van Rembrandt. Boudewijn heeft veel publicaties op zijn naam staan waarin hij onder andere onderzoekt hoe er in de vijftiende, zestiende en zeventiende eeuw werd gedacht over de natuur en over de plaats van de mens en de kunstenaar daarin.

In deze zaterdagavond-lezing volgden we Rembrandt op zijn wandelingen vanuit Amsterdam over middeleeuwse dijkwegen naar de omliggende dorpen in Amstelland, Waterland en Het Gooi. Tekeningen en etsen vormden daarvan de artistieke neerslag. Ze onthullen niet alleen zijn veelzijdige kunstenaarschap maar ook wat hem aantrok of tegenstond in het landschap om Amsterdam. Aandachtig en liefdevol portretteerde Rembrandt de verschillende typen boerderijen die hij tegenkwam: langhuizen, stolpen en langhuisstolpen in alle soorten en maten! Zo vormt zijn kunst een onverwachte bron voor de geschiedenis van de Hollandse boerderij.

Lunchlezingen oktober 2017

In samenwerking met het Stadsarchief Amsterdam zijn op de donderdagen 5, 12, 19 en 26 oktober van 12.30 – 13.00 uur vier lunchlezingen gehouden. In deze lezingen stonden de 'muziekstad Amsterdam' en de muzikale ervaringen van Amsterdammers centraal.

De volgende lezingen werden verzorgd door:

- 5 oktober: Johan Giskes, *Amsterdam, het muziekcentrum van de 18e eeuw.*
- 12 oktober, Mascha van Nieuwkerk, *Opera in de Amsterdamse concertzaal. Het aanhoudende belang van opera melodieën op de concertprogramma's van Felix Meritis.*
- 19 oktober, Thomas Delpout, *Luisteren over de grens. Amsterdamse reizigers in de Europese muziekwereld rond 1850.*
- 26 oktober, Gert Eijkelboom, *Tuinen en zalen: Amsterdamse muziekaccommodaties in de negentiende eeuw.*

Zaterdag 25 november 2017, Tentoonstelling 'Kijk Amsterdam', Stadsarchief Amsterdam

De Dam, de grachten, de kerken en pleinen, en de Amstel en het IJ: het is allemaal onmiskenbaar Amsterdam. De tekeningen uit de 18e eeuw laten een bijzonder levendige stad zien. Kunstenaars als Jacob Cats, Reinier Vinkeles, H.P. Schouten en Jan de Beijer namen de tijd om hun omgeving tot in detail te vereeuwigen. Het getekende stadsgezicht maakte een ongeëvenaarde bloei door.

We zien een stad waar wordt gehandeld en gewandeld, waar koetsen en karren ratelen over de keien en schuiten worden volgeladen. In de Eeuw van de Rede groeide de behoefte om de stad en haar inwoners zo precies mogelijk te documenteren. Dat heeft geresulteerd in talloze tekeningen, vaak in prachtige kleuren.

Het was voor het eerst dat een overzichtstentoonstelling over Amsterdamse topografische tekenkunst uit de periode 1700 – 1800 werd gehouden. *Kijk Amsterdam* was een selectie van de mooiste werken in potlood, pen en penseel, veelal uit de eigen collectie van het Stadsarchief.

2018:

27 januari: Bezoek aan de tentoonstelling *Rembrandts leerlingen* in het Amsterdam Museum.

3 maart: Bezoek aan de tentoonstelling *Rapenburgerstraat 1940 – 1945* en de tentoonstelling *Samen weer aan tafel* in het Stadsarchief.

9 maart: Symposium *Erfgoed in een dynamische stad* in de Oosterkerk, Amsterdam.

21 april: Jaarvergadering Amstelodamum en presentatie Jaarboek 2017 *Oeroud Amsterdam. Een zoektocht naar de vroegste geschiedenis van Amsterdam* in het Stadsarchief Amsterdam.

26 mei: Stadswandeling in het Joods Cultureel Kwartier met onder andere bezoek aan het Joods Historisch Museum en de Plantage.

30 juni: Boottocht Amsterdam – Muiden en bezoek aan het Muiderslot.

7 september: Erfgoed Symposium over de bescherming van monumenten.

8 en 9 september: Open Monumentendagen. Het thema is dit jaar *Europa*.

4, 11, 18 en 25 oktober: Lunchlezingen in het Stadsarchief.

1 december : Bezoek aan de tentoonstelling *Rembrandt privé* in het Stadsarchief

Het bestuur hoopt op grote belangstelling voor alle activiteiten en op een mooi verenigingsjaar in 2018!

Namens het bestuur, Jolien van Woudenberg